

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 101 (10086)

1976 чылдың апрель 28, среда

1925 чылда үндөөлөттүнгөн

Өртөө 2 коп.

Чер ажылынга— бедик культура

«Эн-не чугула сорулга—тараа бүдүрерин өстүрери болур. Ол болза көдээ коммунисттериниң, бүгү колхозчуларын, совхозтар ажылдакчыларын ажилынын шалыпчы участогу-дур. Тарааның чылда ортумак чылдазын бети дээрге 35—40 миллион тонна чедирери чугула. Бистер ону чедип ап шыдаар бис. Эрткен беш чылдың чамдык чылдарында ол хире хемчээлди дүжүттү ап-даа турдуvus. Бир эвес бүгү курлавырларны ажылгаар болза, оон-даа хөй дүжүттү ап болур»—деп, эш Л. И. Брежнев СЭКП-ниң XXV съездининге чугаалаан. А ол курлавырларны бирээзи, эн-не чугулазы—чер ажылынын культуразын бедилери.

Чер ажылынын культуразын бедилеринге таарымчалыг байдалдар бистин чуртта калбаа-биле тургустунган. Эртеминин болгаш мурнакчы дуржулганын чедипшиктерини сайзыраан, машина-техника көвүдүзүн, чөмүшчилдигини хөйү-биле бүдүрүп турар, сорттук үрезин четчир, хову ажылынын кадрларынын мергежилди бедээн, механизация болгаш автоматизация, химизация болгаш мелиорация кажангызындан-даа артык хөгжөөн.

Бистин чуртта чер ажылынын бедик культуразын чедип алган ажил-агыйлар хөй. Олар агаар-бой-дустун кандыг-даа берге чылдарында магадлалдыг дүжүттү ап келгенер. Ол ажил-агыйлар хөжүнү экижидер, оон продуктулуун бедилер, продукциянын бот-үнезин чингидер талазы-биле улуг ажилдарны кылып турар. Оларнын аразында үрезин болгаш жогаа өстүреринге, мал чөм болгаш картофель тарырынга специализацияланган колхозтар болгаш совхозтар эвээш эвес.

Тыва АССР-ниң көдээ ажил-агый ажылгалдыг черинин 10,6 хуузу азы 490 муң гектары тарылга шөлүңгө хамааржыр. Ында бүгү ажил-херекти эрте-техникалык болгаш мурнакчы дуржулганын чедипшиктеринге үндөшлөп чорудуп турар. «Кызыл тараачын», «Көк-Тей», «Алдан-Маалыр» болгаш өске-даа ажил-агыйлар бо талазы-биле элээн ажилдарны кылган. Оон түнелинде олар чылдын-на багай эвес дүжүттү ап турар апарган. Чамдык ыңдыг ажил-агыйлар, хову-трактор бригадалары, звенолары, чер ажылынын бедик культуразы дээш социалисттик чарыштын тилекчилери болулаан.

Эвээш чарыгалды үндүрүп тургаш, эн-не бедик дүжүттү өстүрүп алыры, черин хумагалыг ажылаары—тараажы, механизатор хурауунун херээ. Ол дугайын СЭКП-ниң XXV съездинин база онзаалап айткан. Ындыг турбуже бистин республикага Чер хоюлузун сагыры, чер ажылынын культуразы дээш демисел ийитин-биле сула боттанып келген. Чүс-чүс, муң-муң гектар тарылга шөлдерин сугдан болгаш хаттан үрелген, чашпан болгаш каммыл шыкшак бок үнүштерге үлгеткен. Тарылга шөлдерин кооргалдар, ыңай-бээр эрткен оруктар, даштыг болгаш хараганын черлер база үрөп турар.

Чөөн-Хемчик районда 64 муң гектар тарылга шөлүнүн 28 муңу хаттан үрелген, «Чыраа-Бажы», «Сут-Хөл» совхозтар, «Октябрь 30 чылы» колхоз черелниг ажил-агыйларын сугаттыг черлеринин хөжүнүнүн чөмүшүн суг чуп каапкан. Мындыг байдал Улуг-Хем, Тес-Хем, Барыш-Хемчик, Бай-Тайга болгаш өске-даа районнарда тургустунган.

Ажил-агый удуртукчулары, тускай эртеминилер чер ажылынын культуразы бедилеринге кичээлгейин күштөлдүрери негетинин турар. Черни алдарынын болгаш болбаазыраларын агротехниказын тургулаалында сагыттынмай келген. Чөмүшчилдиге планы чылдын-на күссетинмейн турар. Апрель айга чедир өдөк сөөртүлгези эрткен чылдын ол үзүндүзүнден беш муң тонна эвээш болган. Тарылга элчештирилгези кайы-даа ажил-агыйла долдуз-биле шингээтинмезин, оон туржук хөжүн карталары четче тургустунмаан.

Хөжүнүн хаттан болгаш сугдан үрелишкенин-биле демисел кошкан. Тандыда «Коммунизмнин хереди» колхозтун механизаторлары илиртээшкенин андазын изинин аайы-биле чорудуп, Чөөн-Хемчикте СЭКП-ниң XXII съездинин аттыг совхоз чаашкындалдыр машиналар-биле сугну шөлче сордуруп алгаш, анза аксып суггарып турган. Чамдык ажил-агыйлар дилиндектей тарыры арганы мычага чедир шингээтинмез. Хөжүн үрелишкенин болдурбас техника кайда-даа долу ажылгалтынмайн турар. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалын өзүгаар бо чылын хөжүн үрелишкенин болдурбас селжалар-биле 68100 гектар черинин үрезини чаштырар, 24300 гектар черин хөжүн андарбас андазыннар-биле чарар турда, ыңдыг техника колхозтарда болгаш совхозтарда чедип-пес. Оон ыңай хову-шөлдерге ийи олуртулганын организастаары, орук кылдырда болгаш кооргалдар үрэн тарылга шөлдерин эгидери, хараган болгаш даш аштарын калбартыры база чугула. Бо дугайын СЭКП-ниң XXV съездинин материалдарында дорту-биле айткан.

Чер ажылынын культуразын бедилеринге Коммунисттер партия болгаш Совет казак доктаамал кичээлгейин салып турар. Ынчангаш ажилдын шынарын экижидип тургаш, чер ажылынга бедик культураны чедип алыры—тараажыларын, сугаарлаттынмас сорулгазы. Ол сорулганы амыдыралга боттандырыр чер-чед партия организастаары, партбөлүктөр хояга алыр ужурулут.

МАЙ БИРНИҢ БАЙЫРЛАЛЫНГА УТКУШТУР

Май I-ни төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш улам калбарган. Республиканың бүдүрүлгелеринин, тудугларынын, совхозтарынын болгаш колхозтарынын коллективтери байырлалдың күш-ажылчы ээлчээнге киргеш, ажылга чаа-чаа чедишкин нерни чедип ап турар.

РЕСПУБЛИКАДА ЧАСКЫ ХОВУ АЖЫЛДАРЫ

Би-Хемде «Кызыл тараачын» совхозтун бирги болгаш ийги бригадаларының механизаторлары бо чылдын, шык базарынын болгаш чедипшиктериниң аңдарар талазы-биле планчы чедипшиктерини дооскан. Бо хүннерде механизаторлар чаштырылган эгелээринге белетилди улам күштөлдүр.

дирген. Тракторларны, селжаларны, өске-даа техниканы чаштырылганга белеттирерге совхозтун дарганы Владимир Фоменко, Василий Табарин олар улуг дузаны чедип турар. Төп мастерская эргелечкин А. Сметов дарганыр-биле чугаалажып орда М. Анатольев чурунча тырттырган.

ШЫК БАЗЫРЫШКЫНЫ

Улуг-Хем районун «Найра» совхозунун Шаңчы салбырыңк механизаторлары 324 гектар черини шыгын бастырган. Ам 5 трактор часкы.

Ук салбырада үрезин хораннар ажил база доозуткан. Олар 800 тонна кымыл-тасты, 180 тонна арбайын хоранналар, Анза Толгавар, Лакша, Сандап Дорук олар шыгарап, хуу нормалын 145 хуудан куудуштайп келгенер.

В. ТЕРГИН.

Мурнакчы коллективте

Шаңаан-Аргынның амыдырал хандарында комбинаттың коллективини ону беш чылдың баштагы чылдың күш-ажылчы чедипшиктеринге эгелөөн.

Коллективте коммунисттериниң хураалыга СЭКП-ниң XXV съездининиң түпкүлдерин чугаалажып турар, оон аммыдыралга боттандырып сугаттын салган, ону беш чылда күсүдүр ажилдарын алдыр аайы-биле төдөрүдү, ыңаалыг бо чылын шуудур ажилда, планчыг онзаалаары дөдүр болган ажык күсүдүрлерин курлавырларын айткан, оон кичээлгейин өчкө угландырган. Оң-биле кыды социалисттик чарыштын негетинин тургустунган, партия организастаарынын хураалыг агай шиптирлерин коллективте бүдүрүлгө хураалыга таныштарган, оон коллективте кичээлдериниң күсүдүрлерин негетинин күсүдүрлерге боттандыра, тус-тус кичээлдерге шалдан-магалады тургустунган. Оң түнелинде ону беш чылдың баштагы чылдың бирги кварталдагы бригадалар аразында чарышка плато болгаш чак хептер дааразынын бригадалары (удуртукчузу А. Е. Прудников), бүдүрүлгө планын 118 хуу күсүдүр, тилекчи болуп, шилчир мынчел:

Социалисттик чарыштын негетинин күсүдүрлерге боттандыра, тус-тус кичээлдерге шалдан-магалады тургустунган. Оң түнелинде ону беш чылдың баштагы чылдың бирги кварталдагы бригадалар аразында чарышка плато болгаш чак хептер дааразынын бригадалары (удуртукчузу А. Е. Прудников), бүдүрүлгө планын 118 хуу күсүдүр, тилекчи болуп, шилчир мынчел:

ЧАА ХООРАЙЛАР КАНДЫГ БОЛУРУЛ?

Ону беш чылдың дургузунда он-он чаа хоорайлар, күчүлүг электростанциялар болгаш заводтар тургустунар. Совет ижилер 545—550 миллион дөрбөлчөн метр чаагайжыды кылган чуртталга черлерин алыр. Капитал болгаш чуртталга туудуунуң ол канчар-даа аажок улуг программанын чедипшиктерин боттандырырга улуг роль архитекторларга онза-жып турар. ССРЗ-нин архитекторлар эвилелинин баштаар черинин Москвага болган ийги пленумунга СЭКП-ниң XXV съездининиң шиптирлерин амыдыралга боттандыра талазы-биле архитекторларның сорулгаларын чугаалажып, ССРЗ-ниң АЗ-инин баштаар чериниң секретары В. С. Егоров илеткел кылган.

Ону беш чылда ылаңгыя Барыш болгаш Чөөн Сибиринин, Ортаа Азиянын болгаш РСФСР-ниң кара хөжүнүн эвес

Колхозчулар болгаш совхозтар ажылдакчылары! Чер база мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдедири дээш социалисттик чарышты улам калбартыңар! Часкы хову ажылдарын үлегерлиг чорударын, 1976 чылда чаагай дүжүттү алырын чедип алыңар!

(СЭКП ТК-ның Май 1-га Кыйгырылганындан).

АЖЫЛ-ИШ КАЛБАРГАН

Апрелин 26-дагы медээ багтаар алдыга, Чөөн-Хемчик район 12000 гектар черини шыгын базарып, бо талазы-биле планын 64 хуу күсүдүр. Бо ажил «Тыва» совхоз, Ленин аттыг колхоз ышкаш ажил-агыйларга организастыг өрткөп. Баштайгы дилимдериниң чатс база сугтур болган, хөжүмүлө шык өрткөп беш чылдың наймышын-даа бо үзүндүлө хөй ситен.

Шык базарышкыны «Боды-шевип», СЭКП-ниң XXII съездинин аттыг совхозтарда хожудангай. Ол ажил-агыйлар шык базарышкынын дооспай турда, районда чер алдарында эгелөөн. Баштайгы үш хүнде 3900 гектар чер аңдартыган. Бо ажилы СЭКП-ниң XXII съездинин аттыг совхоз, Ленин аттыг болган «Октябрь 30 чылы» колхозтар үлгерип чорудуп турар.

Чөөн-Хемчик районун чамдык ажил-агыйларын чедипшиктеринде хөжүн бышкан болгаш үрезин чаштырылганга база эгелөөн. Чыңгызларга, «Октябрь 30 чылы» колхозта чедип «Беларусь» үш хүн дургузунда 400 гектар кымыл-тасты таралган. Май бетиңиң социалисттик чарышынга хөй-аът кирген тараажылар бедик көдүрүшкүнүт ажылдал турар.

М. СЕВЕН.

ЭКИ ШЫНАР ДЭЭШ

КУРГАН. «Заречный» совхозта Октябрь Революцияны орденин эдилектин механизатор С. В. Бабушкинниң чаштырган шөлүн коңуң эки деп демдек-биле хулап алган. Май бүдүрүлгө хүннеринде «Заречный» совхозтун сугаттыг механизаторы, Социалисттик Күш-ажылдык Маалыры А. В. Шоготевиниң кыймылына «Заран» областтың колхоз илчилериниң ортузунда «Шол бүдүрүлгө»—шынар демдек доозунуң чарыш калбарып үлгөп.

Протоболь районун ажил-агыйларда хову ажилдарының бүтүлө хөйлериниң контролдарының тускай системаны ажылдал кылган.

(СЭТА).

СЭКП Төп Комитетинде, ССРЗ-ниң Дээди Соединиң Президиумунда болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Совет Эвилелиниң Коммунисттер партиязынын Төп Комитети, ССРЗ-ниң Дээди Соединиң Президиуму болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлели 1976 чылдың апрель 26-да амыдыралынын 73 чылда СЭКП ТК-ның Политбюро келжигүн, Коммунисттер партиянын болгаш Совет курулушун кескү ажилдакчы, ССРЗ-ниң Чөвүлелиниң Күштериниң илчилектиг тургузукчуларын бирээш, шыларгагай совет полководцу, ССРЗ-ниң Дээди Соединиң депутаты, Совет Эвилелиниң ийи дакшын Маалыры, ССРЗ-ниң каагалаа министри, Совет Эвилелиниң Маршалы Андрей Антонович Гречко хуңертен мөчөөн ханы кажымал-биле дыңадыл тур.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ ССРЗ-НИН ДЭЭДИ СОЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУ ССРЗ-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

СЭКП ТК-да болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы болза:

1. СЭКП ТК-ның Политбюро келжигүн, ССРЗ-ниң каагалаа министри, Совет Эвилелиниң Маршалы Андрей Антонович Гречко орунгушдарын организастаары-биле казак комиссиянын өшөр Д. Ф. Устинов (даргазы), В. В. Гришин, И. В. Калитов, Л. В. Смирнов, И. И. Якубовский, В. Г. Куликов, С. Л. Соколов, А. Г. Епишев, М. П. Георгиев олар естатей кылдыр тургузур.
2. А. А. Гречкогу Кызыл шөлге, Бремдидиң ханынга орунгушдар.

ЧЕРНИҢ АНЫЯК ЭЭЛЕРИНГЕ

НОСТРОМА. (СЭТА). «Вереничилериниң бүдүрүлгө бригадаларынын эң эки ажылы дээш». Ол састерин алдын улазын-биле силбиң каан. РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тин шилчир Кызыл тугун Россия Федерациязының чарыдышкын министриниң аразыңы А. И. Шустов Нострома областтың төлөөлчилеринге байырлагдыг байдалга тыыскан. Вереничилериниң бүдүрүлгө бригадаларынын 1975 чылда Бүгү-россий чарыкчыга ол областтың үстүңү класчылары тилекчи болган.

Нострома чериниң назаа шилчаларынын 285 бүдүрүлгө бригадаларында каттышкан 13 муң вереничилери дуржулгалыг даганынчыларын удуртулганы-биле механизастаттынган назаа күш-ажылдың төдөрүлгө практикаын шингээди ап турар. Оларның эргезинде он чартык муң гектар чер, муң ажыг тракторлар, комбайннар, өске-даа техника бар. Агротехника ажылдарынын шынарын талазы-биле уруулар боттарынын адаларындан бичи-даа дуудак чок, а нултураларынын дүжүттүлүгүн талазы-биле шөптөп турары ажыл-агыйларын ортуман көргүзүлгөрин ажып турары ховар эвес. Олар бышкан билгилерин аттасты-биле назаа трактористин, чалаачынын, инетин машина-биле сазар мастерин квалификация шыңзылганын ап турар. Ынчангаш дүүнүг шилчалыг шөлдерге база фермаларга күш-ажыл кылырынга белетикетин алган, колхозтар болгаш совхозтар коллективтеринге изап турар.

Кириптеринге

белен

Кызыл районун «Шамбалы» совхозунун механизаторлары часкы хову ажылдарына шынырак белеткенер. Совхозтун бригадаларында социалисттик чарышты калбартыр талазы-биле оң негеддерин ажилдап кылган болгаш кижя бурзуу бот-боттарынын аразында база чарышты организастаан.

Бо чылда часкы хову ажылдарынын үзүндү совхоз ийитин-биле 9 муң 700 гектар шөлге аян-бүрү культузаларын чаштырар хуладалыг. Оң чылды 1500 га черге чангыс чылдыг ситен болгаш кукуруза үрезини чаштырар.

Бо хүннерде техника септелгези чедипшиктерин доозуган. Дөртен хире аян-бүрү марканын тракторлары часкы сезонуг ажылдарга белен.

Д. ДОКУЛ-ООЛ,
совхозта тракторист.

